

ליקוטים וסיפורים נפלאים - עקב

זהו שאומר המדרש והיה עקב תשמעון - אלה המצוות שאדם דש בעקביו, הדא הוא דכתיב הלוך ילך ובכה - כשאנחנו נשמע לעתיד לבוא, מה הקב"ה משלם על צעד לכבודו - כשאדם צועד לבית הכנסת, כשאדם צועד לניחום אבלים נבכה על כל המצוות שדשנו בעקבנו.

"והסיר ה' ממך כל חולי וכל מדוי מצרים הרעים לא ישימם בך" (ז, טו)

קשה שהפסוק סותר עצמו, כי מ'והסיר ה' ממך' משמע שהחללים יבואו, ואחר כך יסירם ה' יתברך. ומהפסוק 'לא ישימם בך' משמע שלא יבואו בכלל?
מפרש רבינו האור החיים הקדוש על פי מה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה 'הכל בידי שמים, חוץ ממחלת הקור והחום' שבאים על האדם מעצמם ואינם בשליחות ה' יתברך. ואם כן יש לפרש 'והסיר ה' ממך כל חולי' הכוונה לחולי החום והקור שבאים על האדם מאליהם, ומבטיח ה' יתברך שיסירם, וכנגד החללים שבאים בשליחות ה' יתברך, אמר 'לא ישימם בך'.

"וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלקיך מיסרך" (ה, ה)

מעשה היה ברבי עקיבא (ברכות ס"ב) שכאשר הלך בדרך והגיע לעיר אחת ותושביה סירבו לארחו, אמר לעצמו: "כל מה שעושה הקב"ה לאדם - זה לטובתו"; הלך ונשכב לישון בשדות. היו עמו תרנגולת (להעיר אותו מהשינה), וחמור (לשאת משאות) ונר (כדי ללמוד בלילה). באה רוח וכיבתה את הנר, ואז בא חתול ואכל את התרנגול ולאחר מכן בא אריה וטרף את החמור. רבי עקיבא הגיב "כל מה שעושה הקב"ה - לטובה". באותו לילה בא גדוד רומאי לעיר, פשט עליה ושבה את בני העיר,

"והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם" (ז, יב)

רבינו האור החיים הקדוש כתב שיש לפרש שהוא מלשון הבטחה, כלומר שאם תשמעו ותלמדו תורה, מובטחים אתם שתשמרו ותעשו את המצוות. 'שעל ידי השכלה בתורה, ישיג לשמור ולעשות, שהתורה מגינה ומצילה מן החטא, שהיא השמירה, וגם מביאה לידי קיום המצוות, שהוא המעשה.

"והיה עקב תשמעון" (ז, יב)

מדרש פליאה - והיה עקב תשמעון הדא הוא דכתיב (תהלים קכו, ו) הלוך ילך ובכה. מה הקשר בין והיה עקב תשמעון ל - הלוך ילך ובכה? בשם האוהב ישראל מאפטא מובא: משל לעשיר שירד מנכסיו. לא הייתה לו ברירה, הוא היה צריך לכתת את רגליו כדי להשיג כסף. הלך ממקום למקום מפינה לפינה. הגיע לארץ החבילה, ארץ שבה יש מחצבות של יהלומים. הלך ומילא לו שק ביהלומים ושם על גבו. יום אחד, במהלך מסעו, הגיע לאיזה בית של עני אחד וביקש ממנו אם יוכל לתת לו לאכול משהו.

אמר לו העני - אם היה לי משהו לאכול, הייתי נותן לך גם מבלי שתבקש, אבל לצערי אין לי מה לתת לך לאכול. אמר העני, אני יגיד לך משהו, אספתי באיזה שהוא מקום, חצץ מאוד יפה,

אולי זה שווה משהו... - בא אני אקח אותך, יש כאן איזה שמאי של אבנים, אולי זה שווה משהו...! ניגשים לשמאי, השמאי בודק את האבן.... ונקב בסכום גבוה מאוד.

באותו רגע התעלף הסוחר.

אומר האוהב ישראל מאפטא - לעתיד לבוא, כשאדם יבוא לפני בית דין של מעלה, ויראו לו מה משלמים עבור פסיעה אחת, כמה משלם הקב"ה על צחצוח נעליים לכבוד שבת, כולנו נפרוץ בבכי!

איזהו עשיר?

יש עיוורים עצובים, ויש עיוורים שמחים!
יש חולים לא עלינו עצובים, ויש חולים מאירי פנים!
אם ניגש לעיוור העצוב ונשאל אותו, תגיד, למה אתה כל כך שבור??? הוא ייאנח ויאמר: מה, אתה לא רואה? אתה עיוור??? אתה לא מבין את העצבות שלי? הרי אני לא יכול לראות!!!
האם הוא צודק? לכאורה כן.

אבל, אם הוא צודק, כיצד נסביר את פשר שמחתם המרנינה של העיוורים השמחים, של האנשים עם המגבלות ששמחים בחלקם???
אומר הרה"צ ר' אשר פריינד זצוק"ל: **השמחה והעצב אינם קשורים למצב של האדם!!!** שני אנשים, אותה התמודדות - האחד שמח והשני ממורמר...
השמחה והעצב תלויים אך ורק בהסתכלות שלנו!!!
השאלה היא, מה אתה מעדיף? המון עצב והתמסכנות, או חיבור עמוק לבורא והסתכלות נכונה כיצד כדאי להמשיך את העתיד עלינו לטובה...
...הרווח מול ההפסד....

(נקודות של אור - ספינקא)

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים וסיפורים נפלאים - עקב

פרט אחד - שאין לנו מושג כמה חוסכים ייסורים שמתייסרים בעולם הזה!"

וזה מה שאותו נפטר בא להודיע לך! "נרעש הרופא, ושאל: "אז מה עלי לעשות?!" אמרתי לו: "תשמע, הנפטר הזה יש לו דאגות משלו. הוא עומד להישלח אל הגיהנום, כסבור אתה שאין לו מה לעשות אלא לרדת לעולם הזה ולהתאונן בפניך?! ובטח היה צריך לשם כך אישור ממרום, מדוע הרשוהו? יש לך רק סיבה אחת הואיל ואתה אשם בכך שלא השלים קצבת ייסוריו ואינו עולה מיד לגן העדן, התגלה אליך כדי שתתקן את המעוות ותכניסו לגן העדן!" "כיצד?" תמה. "בכך שתחזור בתשובה, ומצוותיך יזקפו גם לזכותו!"

המשיך ושאל: "ועד שאקיים את המצוות, יזכוהו?" אמרתי: "לכך אינך צריך לדאוג, זה רש"י מפורש: בראש חודש ניסן הורה משה רבינו לבני ישראל, שבעשור לחודש יקחו את קרבן הפסח וביום י"ד יקריבוהו, וילכו ויעשו בני ישראל כאשר ציווה ה' את משה" (שמות יב, כח). וכי כבר עשו? אלא כיון שקבלו עליהם מעלה עליהם הכתוב כאילו עשו!"... והרופא שב בתשובה שלימה!

"ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך" (ה, י)

בגמ' ברכות (כ, ב) "אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, ריבוננו של עולם כתוב בתורתך 'אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד' והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב 'ישא ה' פניו אליך' אמר להם וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך, והם מדקדקים [על] עצמם עד כזית ועד כביצה".

שואלים המפרשים, וכי לא מצאנו חומרות נוספות שקבלו ישראל על עצמם? למה נושא פנים דווקא בגלל חומרא זו? מבאר הגר"ח מוולוז'ין, שהנה לכאורה חומרא זו עשויה להביא לידי קולא, שכן אם יבוא עני יתנו לו רק כזית... ויצא שכרו בהפסדו, אבל אם נדקדק נראה שכתוב והם מדקדקים "על עצמם" עד כזית, שרק על עצמם מחמירים לברך בכזית ולא עם העני. לכן אומר הקב"ה כמו שבברכת המזון אתם מחמירים לברך אפי' על כזית וכביצה, אבל עם אחרים אתם מטיבים ונושאים פנים, לתת להם כדי שביעה, אף אני אשא פנים לכם.

"ואפן וארד מן ההר וההר בוער באש ושני לוחות הברית על שתי ידי וארא והנה חטאתם לה' אלוקיכם... ואתפוש בשני הלוחות ואשליכם מעל שתי ידי ואשברם לעיניכם" (ט, טז-יז)

יש להבין: אם הלוחות היו כבר בידיו של משה, מה פשר המילים "ואתפוש בשני הלוחות"? הן הלוחות כבר בידיו... מודעה שנתלתה בפתחו של בית המדרש בישרה לתלמידי החכמים שבעיירה שבעוד כמה ימים יימסר שיעור על ידי רבי ישראל סלנטר. במודעה הופיעו 'מראי מקומות', סוגיות בגמרא שעליהן ייאמר השיעור.

ובכך הוברר לו שכל המקרים המצערם הללו - היו לטובתו. מעשה היה באדם אחד שראה את חברו והנה רגליו מלאות פצעים, ואי אפשר היה לו ללכת. אמר לו, מצטער אנכי מאד על המכות ששלח בך הקב"ה, השיב לו האיש, ואני מודה ומשבח לבוראי שלא שלח לי הפצעים האלו בעיני, שזה היה גרוע פי כמה, ומעולם לא בקשתי מהקב"ה שירפאני, ואם הייתי בשמש לא בקשתי להיות בצל, אלא מה שטוב בעיני הקב"ה טוב גם בעיני. וזוהי מדתו של נחום איש גמזו, שהיה אומר על כל דבר גם זו לטובה, לא קרא הקב"ה לאברהם אוהבי אלא לאחר שבחנו וניסוהו בעשרה ניסיונות וקיבל כל הייסורים באהבה.

סיפר ר' יענק'לה גלינסקי ז"ל (והגדת) כששהיתי בבית החולים, הגיע אלי רופא. מוטרד היה בעליל, בקש להיוועץ. סיפר, שלפני כמה ימים שהה במחלקה חולה אנוש, שהתייסר בייסורים קשים ומרים. גופו היה אכול, המחלה הממאירה עשתה בו שמות. נאנח ונאנק, ולא הייתה כל תקווה. המוות היה גואל אותו מייסוריו, אלא שהמכשירים השונים החזיקו אותו בחיים. בביקור הרופאים האחרון הוחלט שאין עוד טעם בהארכת חייו. הרופא הבכיר הורה לו, לרופא שסיפר לי זאת, להוציא את התקע. החולה נותק מהמכשירים והחל לפרכס. וכעבור שלוש שעות בא הקץ לסבלו.

אמש, סיפר, התגלה אליו החולה בחלום: "מה עשית לי?" קבל. "גאלתי אותך מייסוריך", ענהו.

"למה?!" התמרמר החולה. "נשמתי עלתה למרום, והודיעוני שנקצבו לי עוד ארבעה ימי התייסרות בעולם הזה כדי למרק את כל עוונותי, אילו הייתי משלימם, הייתי עולה היישר לגן העדן, זך ונקי. ועכשיו, כשקיפדת את חיי בטרם עת, מי יודע כמה אאלץ לסבול בגיהנום! מה עשית? למה עשית?!"

והרופא הנסער בא לשמוע: זה באמת כך?! מה ההבדל אם הוא סובל כאן או סובל שם?

אמרתי לו: "ודאי! העולם הזה קרוי בשם "עולם הצמצום". כל מצווה קטנה כאן פועלת גדולות ונצורות בעולם העליון. ועבירה קטנה כאן מחשיכה עולמות. כך גם ייסורים קטנים כאן, חוסכים משהו מהגיהנום, שהרמב"ן כותב (בהקדמת פרושו לאיוב) ששעה בו נוראה יותר מחיים של ייסורי איוב. ממש כשם שהסבא מקלם אמר בשם רבי ישראל מסלאנט שיכול האדם לאכול עולמו בעולם הזה בכפית לפתן!

ואספר לך - הגאון מוילנא זצ"ל ישב עם תלמידיו ואמר להם: "דעו, שכל מה שנאמר ב"ראשית חכמה" אודות הייסורים הנוראים של הגיהנום, הכל אמת לאמיתה, לא כדי לירא ולא כדי להפחיד, אדרבה, זה גרוע הרבה יותר, אש וגפרית!" הדברים הרעישו כל כך, עד שאחד התלמידים חלה מרב פחד ובעתה. באו והודיעו לגאון מוילנא, ואמר: "נלך אליו, ונקיים בו מצות ביקור חולים".

התלוו אליו והיו בטוחים שירגיעו ויאמר שאין צריך לקחת כך ללב את הדברים, זה לא נורא כל כך.

באו, והתלמיד התרגש לראות את רבו. אמר לו הגאון: "דע, שכל מה שאמרתי לך, אמת לאמיתו. וזה רק אפס קצהו, אין לנו את היכולת להשיג ייסורי הגיהנום לאמיתם! אבל שכחתי להוסיף

ליקוטים וסיפורים נפלאים - עקב

"ואתפוש בשני הלוחות ואשליכם מעל שתי ידי ואשברם לעיניכם" (ט, יז)

אם נתבונן, נראה כי בכל הפסוקים הקודמים כתובים שתי המילים: "לוחות הברית", ואילו כאן כתוב "ואתפוש בשני הלוחות" ולא כתוב "לוחות הברית". מסביר ה'חת"ם סופר' זיע"א: אחת ממצוות שנצטוונו היא לעשות תשובה, ומצווה זו אי אפשר לקיים בלי לעשות קודם עבירות. נמצא, שלפני שעושים עבירות מחוייבים ב-תרי"ב מצוות בלבד, תרי"ב הן אותיות 'ברית'. אם כן, כל זמן שבני ישראל לא עשו את העגל, היו הלוחות לוחות ה'ברית'. כי לא הייתה להם עבירה וממילא לא היו מחוייבים במצוות התשובה, אולם ברגע שעשו את העגל, אמר משה רבינו, כעת אלו "לוחות" בלבד, כבר לא "לוחות הברית", כי עתה מחוייבים אתם גם במצוות התשובה.

"כי ה' אלוהיכם הוא אלוהי האלוקים ואדוני האדנים" (י, יז)

מבאר רבנו האור החיים הקדוש, שהקדוש ברוך הוא שולט על הרצון והבחירה של המנהיגים, שאין להם בחירה כמו שאר בני אדם, אלא הוא שולט עליהם. וזה לשונו: 'כי אדונים של מטה אין בידם הבחירה לעשות כחפצם ורצונם, אלא הוא אדון עליהם להטותם לאשר יחפוץ, והוא מאמר שלמה לב מלך ביד ה'".

"ולמדתם אותם את בניכם" (יא, ט)

פעם אחת היה רבי עקיבא מהלך בדרך, ומצא אדם אחד שהיה מכוּעַר ביותר, והיה נושא משא גדול של עצים, שלא היה אדם בעולם ולא חמור ולא סוס שיכולים לטעון כמותו. אמר לו רבי עקיבא משיביע אני אותך בשבועה שתאמר אם אתה בן אדם או שד או איזו בריה אתה? אמר לו רבי אדם הייתי, וכבר נפטרתי מן העולם ההוא. ובכל יום אני מביא משא כזה, ומכניסים אותי לתוך הגיהנום ושורפים אותי בתוכו שלשה פעמים ביום, וזה עמלי בכל יום ויום. אמר לו, בני שמעת אם יש לך תקנה? אמר לו כך שמעתי מאחורי הפרגוד, שבזמן שיעלה בני לספר תורה ויאמר "ברכו את ה' מבורך" מוציאים אותי מגיהנום, ומכניסים אותי לגן עדן. אמר לו רבי עקיבא הנחת אשה או בן? אמר לו בן אחד נולד לי אחר מיתתי ונמנעו ישראל למולו. אמר לו מה שמך? אמר לו ארנוניא. אמר לו ומה שם אשתך? אמר לו שישכיא. אמר לו ומה שם עירך? אמר לו לודקיא. מיד כתב רבי עקיבא שמו ושם אשתו ושם עירו. והלך רבי עקיבא עד שבא לאותה העיר. כיון שבא לעיר יצאו אנשי העיר לקראתו, אמר כלום ידעתם איש פלוני ואשתו? אמרו שם רשעים ירקב... אמר להם אף על פי כן הביאו לי את בנו. הביאו אותו וצווה למולו, ולהושיבו ללמוד, וכן עשו ולמדוהו ברכות שצריך לו לספר תורה.

מראי המקומות נכתבים על מנת שהלומדים יוכלו להתכונן קודם השיעור ולהכיר את הסוגיות היטב. כך בינו את השיעור בצורה טובה יותר.

באותם ימים הסתובב רבי ישראל בעיירות ובכפרים, מביא אתו בשורה לכל מבקש השם: לימוד המוסר. עם ישראל המלומד באנשים שניסו להכניס אליו שיטות חדשות ותכנים הרסניים, התרגל להתייחס לכל פעם כזו בחשד; מוטב להיות זהיר קצת יותר מדי מאשר זהיר קצת פחות מדי. אלא שדברים אלו מסורים בידי גדולי ישראל בלבד, הם היחידים שמוסמכים להכריע מה לקרב ומה לרחק. לגודל הצער, מספר אברכים שיראת השמים שלהם מוטלת הייתה בספק, החליטו על דעת עצמם שרבי ישראל סלנטר מנסה במאמציו למען לימוד המוסר להחדיר שיטה זרה שמרחיקה את האדם מעבודת השם האמיתית, לכן שמו הללו לעצמם מטרה לפגוע בו ולביישו.

הלכו אברכים אלו, הורידו בחשאי את המודעה שבפתח בית המדרש וכתבו בה מראי מקומות שונים ללא כל קשר ביניהם. לומדי בית המדרש ראו את המודעה החדשה ותהו. מאחר שלא ידעו שהמודעה הוחלפה וראו מראי מקומות ללא כל קשר הגיוני ביניהם, ניסו לנחש מי האורח שידרוש: או שהוא גאון מרעיש או חלילה תימהוני מבולבל...

הגיע היום המיועד ורבי ישראל סלנטר ניגש אל הבמה, מולו הניח אחד האברכים את הדף שהיה בפתח בית המדרש. הנוכחים כולם חיכו במתח עצור שיפתח את פיו, והאברכים שהחליפו את המודעה המתינו שירד הרב בבושת פנים. רבי ישראל סלנטר הוריד את ראשו על הבמה למשך שתי דקות... בסיומן הוא הרים את ראשו ונשא פלפול חריף במשך שעה ארוכה, כשהוא מקשר בין כל מראי המקומות השגויים שהתנוססו על הדף.

השומעים יצאו מכליהם מרוב התפעלות. כזו חריפות ובקיאות לקשר בין נושאים שאין ביניהם שום דבר משותף, בצורה כה עמוקה ובגאונות מרעישה - טרם ראו מימיהם. לימים סיפר רבי נפתלי אמסטרדם, תלמידו של רבי ישראל סלנטר, את המעשה וכשסיים הסביר: כלום סבורים אתם שהרבי היה צריך שתי דקות 'לסדר' בראשו את הפלפול? לא ולא. מוחו מהיר היה כברק והוא לא נזקק ליותר משנייה. אלא שמשך שתי דקות עיין הרבי בנבכי לבו: האם אתה באמת מתכוון לכבוד שמים שיראו שגם לומדי המוסר יודעים ללמוד היטב, או שאתה מתכוון להראות לכולם שאתה יודע ללמוד...

זהו המסר של משה רבינו לעם ישראל: הקב"ה הוריד אותי מהשמים בגלל העגל. ראיתי אתכם חוטאים. הלוחות היו בידי. אבל לא שברתי! עצרתי. תפסתי את הלוחות. התבוננתי שנית במה שעלי לעשות. רק אז, כשהייתי בטוח שזה הדבר הנכון, השלכתי אותם ארצה.

חשיבה נוספת טרם עשיית מעשה גורלי, אפילו כשהכל ברור, מובילה את האדם להימנע מחרטות על פעולות שגויות ולקבל החלטה נכונה. (במחשבה תחילה)

ליקוטים וסיפורים נפלאים - עקב

שהתאוו לעשב שלרגליהם, אך החבל הקצר לא אפשר להם. משכו והתייסרו ונפצעו עד שנכנעו, והשקיעו עצמם בשק שיבולת השועל. והיו חכמים, שמיד אכלו מן השק וחסכו את ההתאמצות והאכזבה..."

"ועוד תאמר שחזרת בידיים ריקות? הלא זה מה שרצייתי שתראה", קרא הרב. "הבורא יתברך נותן לחם לכל בשר, תולה לכל אחד מאיתנו את שק שיבולת השועל, ורבים כל כך מתאמצים ומושכים ומנסים ומתאכזבים - ולבסוף, כולם משקיעים ראשם בשקיהם שלהם - האם לא חבל"... והמסר ברור....

"וחרה אף ה' בכם" (יא, יז)

סיפר אחד מזקני הדור מחסידי באבוב, כי בימי המלחמה איבד את כל בני משפחתו, ב"ב וצאצאיו, ואף רבו נתעלה לשמי רום, והיה שבור ורצוף עד עמקי נשמתו ולא ידע לשית עצות בנפשו. עד שנגלה אליו הרה"ק ה'קדושת ציון' זי"ע בחלום הלילה, והתמרמר בפניו על רוע המצב, ויען לו הרבי, שמע נא פירוש דברי הכתוב 'וחרה אף ה' בכם', כי אף במצב של וחרה אף - אף בעת זעם וחרון אף, הרי ה' בכם - הקב"ה שורה בתוכם כדכתיב עמו אנוכי בצרה, ומשגיח עליכם בהשגחה פרטית ומדוקדקת. דברים אלו הפיחו בו רוח חיים והחזיקו אותו בכל הזמנים הקשים.

בסוף שנת תש"ג נערכה אסיפת רבנים, וישב שם גם יהודי פליט מניצולי ה'מלחמה' שתיאר בפני המשתתפים את הזוועות הנערכות בבני ישראל דבר יום ביומו ביורופ (אירופה), ובסוף דרשתו נענה בביגונו ובלבולו כי רב זיי טוהען און ער שווייגט' (וכל זה הם עושים והוא הקב"ה שותק)... נזדעק הגאון ר' איסר זלמן מלצר זצ"ל בכל כוחו זיי טוהען... ער טוהט!...' (וכי הם עושים?... והרי הוא עושה את הכל) בחשבון ממעל שאינו מובן תמיד ליושבי הארץ קרוצי חומר. (באר הפרשה)

"ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם" (יא, יט)

בלימוד התורה יש כידוע שני חלקים: ידיעת התורה, ועצם לימוד התורה.

פעם בא יהודי לפני החפץ חיים זצ"ל, בנו לומד בישיבת ראדין, ולפי מושגי האב כבר למד דיו. בא האב לבקש רשות מהחפץ חיים ולקבל ברכה ליטול את בנו שיעזור לו במסחרו.

"למה תפסיקו מללמוד" שאל החפץ חיים... "מה אומר לכם רבי", ענה האב, "ככל שאני רואה רבי עקיבא אייגר שני כבר לא יצא ממנו. אז לפחות שיעזור לי בפרנסה".

"במה אתה עוסק" התעניין החפץ חיים, "ירקן בשוק" ענה "והעבודה קשה". "תמהני עליך, למה לך לעבוד כה קשה. הרי 'רוטשילד' שני כבר לא יצא ממך, אז למה לך לעבוד"... "מה פירוש", הזדעק "צריך לעבוד כדי לחיות!" "אכן, וצריך גם ללמוד כדי לחיות"... (והגדת)

א לט עבת

ביום השבת צוה לקרותו לספר תורה. אמר "ברכו את ה' המבורך לעולם ועד" מיד הוציאוהו מגיהנום והכניסוהו לגן עדן. באותו הלילה בא בחלום לרבי עקיבא ואמר לו תנוח דעתך שהנחת את דעתך.

(מדרש תנחומא פרשת נח)

בספר הליכות והנהגות על הסטייפלר מסופר: אברך ירא שמים נפטר, והשאיר אחריו ילד קטן ורך. הילד התבייש לומר קדיש, ולא הועילו ההפצרות וההבטחות שניתנו לו.

שאלתי את רבנו מה לעשות, אמר רבנו: "הבא אותו אלי, ואני אנסה להשפיע עליו". נכנסתי עם הילד אל רבנו, ולפני שהתחיל לדבר עם הילד אמר לי, שאמנם הוא אינו מנוסה בדברים כגון אלו, אבל ה' יעזור, ואולי הדברים ישפיעו על הילד.

התחיל רבנו לדבר אל הילד בחמימות, ואמר לו: "אביך נמצא בעולם האמת, אין שם דבר ששווה לו. אם יתנו לו כל כסף וזהב שבעולם, אין זה שווה לו מאומה. שם שווה לו רק הקדיש שאתה תאמר עליו! אתה יודע כמה הוא מחכה לקדיש שלך? כדאי לך להגיד, זוהי ההנאה הגדולה ביותר שאתה יכול לעשות לאבא!" אחר כך סיפר לו את המעשה על רבי עקיבא שעל ידי שאמר הבן קדיש, הציל את אביו מגיהנום. הדברים השפיעו על הילד, ומיד למחרת החל להגיד קדיש מידי יום ביומו, עד סוף שנת האבל.

"ונתתי עשב... ואכלת ושבעת" (יא, טו)

יהודי בא לפני רבו, שבור ורצוף. רודף הוא אחר הפרנסה, וזו בורחת ממנו בכל אשר עסק, נכשל. שערי ההצלחה ננעלו בפניו. הביט בו הרב: "אתה בכל זאת חי, לא גוועת ברעב..."

אכן, לבסוף שולח הוא יד במלאכה מזדמנת, מרוויח מן היד לפה, אבל זה לא זה. מה יעשה?!

אמר לו רבו: "עצתי לך, ביום חמישי מתקיים היריד בעיר הסמוכה. לך לשם, ותסתכל סביבך!"

לבו ניתר משמחה. מי יודע מה חזה הרב, איזה עסק יזמן לפניו. בלב מתרונן הלך אל היריד. המוני סוחרים הגיעו עם עגלות מלאות. מיקומם ברחבה והפכום לדוכנים גדושי סחורה, ואת הסוסים קשרו לעצים סביב. על צווארם תלו שק עם שיבולת שועל, למאכלם.

המוני הקונים עברו מעגלה לעגלה, מיששו והתמקחו, שילמו ולקחו, ואיש לא פנה אליו בדברים. נהדף ממקום למקום והפריע בכל מקום, עד שמצא מקלט בצל העצים, בין הסוסים, והמתין למישהו שיתעניין בו, שיציע דבר מה, ולשווא. היריד ננעל, הסוסים שבו ונרתמו לעגלות הריקות ועזבו את המקום, והוא נותר לבדו... בלב דווי שב אל הרב עם תקוה שנכזבה וטרוניה גלויה. "בידיים ריקות שבת, רבי", הפטיר במרירות.

"לא ציפיתי שתעשה שם עסקים", אמר הרב. "אבל לבטח החכמות. ספר נא מה ראית".

וכי מה ראה, הלא הדפוהו ממקום למקום עד שמצא מקלט בין הסוסים... "נו", אמר הרב, "מלפנו מבהמות ארץ" (איוב לה, יא). ניתן ללמוד גם מסוסים..."

צחק האיש צחוק מריר: "אכן, הסוסים כבני אדם, יש חכמים ויש טיפשים... קשרו אותם ברסנם לעצים. היו